Ministrstvo za okolje in prostor Republike Slovenije
Direktorat za okolje
generalna direktorica mag. Tanja Bolte
tanja.bolte@gov.si, *gp.mop@gov.si*

12. marec 2018

Zadeva: **Skupna izjava nevladnih organizacij o dopolnjenem osnutku Nacionalnega programa varstva narave (NPVN), ki je sestavni del Nacionalnega programa varstva okolja 2030**

Spoštovani,

21. februarja 2018 ste organizacijam, ki smo 5. januarja 2018 sodelovale na delavnici »Nacionalni program varstva narave v okviru Nacionalnega programa varstva okolja 2030«, poslali prenovljen (drugi) osnutek *Nacionalnega programa varstva okolja 2030* (NPVO 2030) in nas z dopisom št. 354-72/2017 z dne 19. 2. 2018 pozvali k odzivu. Ker spodaj podpisane nevladne organizacije primarno delujemo na področju ohranjanja narave, želimo podati svoje mnenje za *Nacionalni program varstva narave* (NPVN), ki je sestavni del vašega predloga. Pozdravljamo razširitev in dopolnitev NPVN nasproti prvotnemu osnutku, a se zaradi napisanega v nadaljevanju nanj **že drugič zapored ne moremo odzvati pozitivno**.

Že v našem prvem odzivu 18 nevladnih organizacij na osnutek NPVN z dne 8. 11. 2017 smo opozorili, da dokument ne vsebuje vseh obveznih sestavin, ki jih predvideva 94. člen Zakona o ohranjanju narave (ZON). Kljub vašim navedbam v priloženem pregledu upoštevanja pripomb, ugotavljamo, da tudi drugi osnutek **NPVN ne vključuje vseh z zakonom zahtevanih vsebin** (*točki 1 in 7 v nadaljevanju*). Ob tem je **predlog programa še vedno vsebinsko šibek**, s slabo definiranimi cilji in ukrepi ter daleč od državne strategije na področju varstva narave, vlogo katere mu kot krovnemu dokumentu varstva okolja v Sloveniji želite pripisati (*točke 2–6 v nadaljevanju*). **Menimo, da poglavje NPVN v tej obliki ni primerno za nadaljevanje postopka sprejema NPVO.**

V nadaljevanju podajamo nekaj ključnih argumentov:

1. NPVN v nasprotju z ZON še vedno **ne temelji na podlagi ocene stanja ohranjenosti narave**, kot to določa začetek 2. odstavka 94. člena zakona, saj *Poročilo o okolju v Republiki Sloveniji 2017*, ki je v osnutku zapisano kot izhodišče za NPVO, teh vsebin in ugotovitev nikakor ne podaja. Tako NPVN še vedno **ni pripravljen v skladu z ZON**, saj ocena stanja ohranjenosti narave ni pripravljena in tako ne more predstavljati podlage za izdelavo NPVN.

2. Zdi se nam nesprejemljivo, da ste našo pripombo, da prvi osnutek NPVN ne vsebuje programa varstva rastlinskih in živalskih vrst, njihovih habitatov in ekosistemov ter programa ustanavljanja zavarovanih območij in obnovitve naravnih vrednot rešili na način, da je zgolj nekoliko dopolnjena preglednica ukrepov iz prvega osnutka preprosto preimenovana v zgoraj navedena programa, »naloge« iz prvega osnutka pa so preimenovane v »ukrepe«. **Ta dva programa sta osrednja dela NPVN, zato menimo, da morata vsebovati konkretne ukrepe, naloge, kazalnike rezultatov ali učinkov, ciljne vrednosti, nosilce in finančne vire.**

3. Specifični cilji v novi različici niso bolj jasno določeni, saj so še vedno zelo splošni, pogosto zapisani v smislu končnega izdelka (npr. vzpostavljen informacijski sistem za varstvo narave), ne pa kot rezultat, ki ga želimo doseči (cilj ni imeti informacijski sistem, pač pa poznati stanje v naravi in imeti podatke urejene tako, da so dostopni za različne namene). Zastavljeni cilji tudi niso merljivi, kar se kasneje odraža tudi v težavah pri določanju kazalnikov. Na splošno je **struktura dokumenta še vedno nejasna** in, ker ni neposredne povezave med cilji (na začetku dokumenta) in ukrepi (na koncu dokumenta), tudi nepregledna. Kazalci in cilji prav tako niso usklajeni z drugimi že sprejetimi državnimi dokumenti, npr. z *Obrazložitvijo predloga proračuna Republike Slovenije za leto 2019*.

4. Slaba opredelitev ciljev povzroča težave tudi v nadaljevanju osnutka, saj so **specifični cilji v nekaj primerih skoraj povsem enaki kot sami ukrepi** (npr. cilj 14. učinkovito upravljanje obstoječih zavarovanih območij – ukrep v Preglednici 1 je zagotovitev upravljanja obstoječih državnih zavarovanih območij). Med ukrepi, ki so navedeni, je **zelo veliko ukrepov sistemske narave** (npr. sprejem različnih predpisov), ki le posredno in le ob doslednem izvajanju služijo varstvu vrst in njihovih habitatov. **Konkretnih ukrepov varstva vrst in habitatnih tipov program skoraj ne vsebuje**. Prav tako nismo zasledili ukrepov, s katerimi bi se odzivali na zaznane največje pritiske na biotsko raznovrstnost (kmetijstvo in posegi v vodotoke). V večini primerov so določeni **šibki kazalniki** (kazalniki izdelkov, ne pa rezultatov ali učinkov), večinoma tudi **niso opredeljene ciljne vrednosti**. Slednje pomeni, da bi bilo ovrednotenje izvajanja NPVN nemogoče.

5. Usmeritve so zapisane le za področja, ki so v osnutku naslovljena s specifičnimi cilji. Glede na to, da naj bi NPVN imel tudi vlogo državnega strateškega dokumenta za področje varstva narave, bi bilo nujno v to vložiti več truda in **usmeritve zapisati tudi za področja rabe sestavin biotske raznovrstnosti** (npr. kmetijstvo, gozdarstvo, promet …). Dikcije usmeritev so sicer zapisane zelo različno, ponekod dejansko kot usmeritve, ponekod pa že kot želeno stanje/cilji. Za nekatere usmeritve ugotavljamo tudi, da jih je, čeprav bi bilo to za varstvo narave morda koristno, v trenutnem pravnem sistemu nemogoče uresničiti (npr. usmeritve za zavarovana območja »Izvajanje ukrepov varstva narave v zavarovanih območjih mora biti prednostno pred izvajanjem drugih dejavnosti. …«).

6. V novem osnutku NPVN je jasneje zapisano, da NPVN predstavlja tudi strateški dokument države na področju ohranjanja biotske raznovrstnosti in naj bi **z njim** izpolnjevali zahtevo 6. člena *Konvencije o biološki raznovrstnosti* po sprejemu državnih strategij in programov za področje varstva narave. Čeprav se načelno strinjamo z ministrstvom, da ni smiselno podvajati dela s pripravo ločene strategije, **pogrešamo dejanski strateški vidik dokumenta**, saj razen nekaj usmeritev, NPVN ne ponuja nobenih takšnih vsebin. Hkrati pa v večji meri tudi **ne odgovarja konkretno na cilje *Strateškega načrta 2011–2020 za ohranjanje biotske raznovrstnosti***, ki vsebuje tudi ti. Aichijske cilje.

7. Po 6. točki 2. odstavka 94. člena ZON je obvezna sestavina NPVN tudi **opredelitev glede zagotavljanja finančnih virov za izvajanje varstva narave**. Dokument je sicer v drugem osnutku dopolnjen s poglavjem Financiranje NPVN, ki pa obsega le **navedbo področij**, ki bodo financirana v povečanem obsegu (praktično vsa), **skupno ocenjeno število potrebnih finančnih sredstev na leto** ter **v enem stavku naštete »predvidene vire sredstev«**. Iz zapisanega niti ni jasno ali je ta sredstva dejansko možno zagotoviti ali pa bi bilo na koncu za neizvajanje NPVN spet krivo pomanjkanje finančnih sredstev.

Z NPVN se načrtuje cilje in usmeritve varstva narave za obdobje prihodnjih 12 let. Če pogledamo podatke monitoringa stanja narave, ki so na voljo, lahko ugotovimo, da se je stanje številnih vrst in habitatnih tipov v preteklih 12 letih izrazito poslabšalo (ob vedenju, da Slovenija kljub mednarodnim zavezam večine monitoringov za evropsko pomembne vrste in habitatne tipe z vseh Prilog Direktive o habitatih niti ne izvaja). Brez resnih ukrepov, ki rešujejo razloge za tako stanje, pa bomo verjetno za večino vrst leta 2030 le še ugotovili, da so na območju Slovenije izumrle ali da so v nepopravljivo slabem stanju.

Zato vas na podlagi zapisanega ponovno pozivamo k pripravi konkretnejšega in ambicioznejšega Nacionalnega programa varstva narave, ki bo v celoti usklajen z obstoječo zakonodajo in izkazoval potrebe in vizije za ohranjanje slovenske narave. Pri izgradnji slednjega smo kot aktivni deležnik še vedno **pripravljeni sodelovati**. Tako se tudi **zavzemamo za vzpostavitev dialoga med državnim in nevladnim naravovarstvom,** ki ga tako rekoč skoraj ni, in vas k temu pozivamo.

Botanično društvo Slovenije
Jošt Stergaršek, predsednik

Zavod Symbiosis, so. p.
Paul Veenvliet, direktor

Društvo za proučevanje in ohranjanje metuljev Slovenije
Barbara Zakšek, predsednica

Herpetološko društvo – Societas herpetologica slovenica
Mojca Vek, podpredsednica

Morigenos – slovensko društvo za morske sesalce
Tilen Genov, predsednik

Slovensko entomološko društvo Štefana Michielija
mag. Slavko Polak, predsednik

Prirodoslovno društvo Slovenije
Janja Benedik, direktorica

DOPPS - BirdLife Slovenija
dr. Damijan Denac, direktor

Slovensko društvo za preučevanje in varstvo netopirjev
Jasmina Kotnik, predsednica

Društvo za preučevanje rib Slovenije
Andreja Slameršek, predsednica

Slovensko odonatološko društvo
Nina Erbida, predsednica

Društvo za jamsko biologijo
Gregor Aljančič, predsednik

LUTRA, Inštitut za ohranjanje naravne dediščine
dr. Miha Adamič, direktor

Center za kartografijo favne in flore
Marijan Govedič, direktor

Društvo študentov biologije
Urša Miklavčič, predsednica

Društvo študentov naravoslovja
Neja Trontel, predsednica

Društvo za varstvo okolja Bled
Miroslav Kapus, predsednik

Za zgoraj navedene nevladne organizacije poslal: Damjan Vinko (*damjan.vinko@gmail.com*).

Poslano v vednost:
- Vladi Republike Slovenije (*gp.gs@gov.si*)
- ministrici za okolje in prostor ga. Ireni Majcen (*irena.majcen@gov.si*)
- vodji Sektorja za ohranjanje narave dr. Mariji Markeš (*marija.markes@gov.si*)